

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 ft —
Fél évre 4 „ —
Negyedévre 2 „ —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Hozsanna . . . — (Vers) Palágyi Lajostól. — A receptióról szóló törvényjavaslat. Irta: Dr. Márkus Dezső. — Villámesapás. — Egészségügyi óvórendszabályok a talmudban Dr. Rubinstein Mátyástól. — »Szükség«. Irta: Haber Samu. — A sátrak csöndes ünnepén . . . (Vers) Kiss Arnoldtól. — Az erők Bernstein A. elbeszélése. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892 október 9) 56-3 Tisri hó (30 napos) 18-ike. (Chol-hammóed-szukósz 2 napja.) Hétfő 19-ike. (Chlsz. 3. napja.) Kedd 20-ika. (Chlsz. 4. napja.) Szerda 21-ike. **Hozsanna-Rabba** Csütörtök 22-ike. **Szukósz-ünnep** 8-dik napja. Muszaf előtti: **Mazkir**. Péntek 23-ika. **Szimchasz-Tóra** örömmünnepe. Szombat 24-ike. Muszaf előtt bejelentik az újholdat (m'vorchin-hachódes) Heliszidra: **Berésisz**. (Mózes 1. könyvének 1. 2. 3. 4. 5. fejezetei) Haftorah: Jezsaiás 12. fejezete.

H O Z S A N N A . . .

*Hozsanna néked, Végtelen,
Ki csüngsz szeretve népeden,
Ki sátrat adsz a bujdosónak,
Viharban menhelyet a jónak,
Hozsanna!*

*A sivatagnak viharja,
Nem törte meg néped soha,
S megvéded néped mindszünetlen
Időknek viharai ellen.
Hozsanna!*

*Tiéd a múlt és a jelen
És a jövő, a végtelen.
Ezer véstől sem pusztulunk el,
A mig nevedre buzdulunk fel,
Hozsanna!*

*Te benned minden lény örök,
Te vagy a cél, mi eszközök,
Te vagy az alkotás egésze,
Mi csak egy színe, árnya, része,
Hozsanna!*

*Te vagy a nap, mi sávjai,
Te eszme, mi csak árnyai,
Te vagy a törzs, az ember — hajtás,
Te vihar és ő csak sóhajtás,
Hozsanna!*

*Magadból keltéd ezt a fajt,
S öledbe hullunk vissza majd.
Három szó jelzi ember sorsát:
Belőled, benned és te hozzád!
Hozsanna!*

Palágyi Lajos.

A receptióról szóló törvényjavaslat.

Beavatott lapok hire szerint a kultusz-miniszter ur még ez év folyamán fogja be-terjeszteni azt a törvényjavaslatot, mely a zsidó felekezetet a törvényesen bevett vallásfelekezetek közé kívánja sorozni. Egyuttal a törvényjavaslat tartalmáról is szivárogtak ki hírek és ezek indítanak néhány megjegyzésre.

Nem egyszer foglalkoztak már e lapok há-sábjain is azzal a kérdéssel, hogy miből állana tulajdonképpen a receptió, más szóval, hogy mit kellene az erre vonatkozó törvényjavaslat-nak tartalmaznia?

A felelet a lehető legegyszerűbb: az 1868. LIII. törvénycikket, mely a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek viszonzosságáról in-tézkedik, megfelelő alakban ki kell terjeszteni a zsidó felekezetre is.

»Megfelelő alakban« mondom; mert e tör-vénynek a vegyes házasságokra vonatkozó ré-sze, mint a mely a receptióval semmi össze-függésben nincs, egyéb okoktól eltekintve, dog-matikai szempontból sem volna kiterjeszthető a keresztyének és zsidók közt köthető ház-aságokra. De különben is — és ezt a lát kör-ben elterjedt téves felfogás helyreigazítása vé-gett ismételten kell hangsúlyoznom — más dolog a zsidó vallásnak a többi felekezettel való egyenjogúsítása és más kérdés az állampolgá-rok házassági jogának egységes és helyes sza-bályozása. Egyik a másikat föl nem teszi, an-nak sem előzménye, sem következése.

Minthogy azonban tényleg fennállhat, még pedig törvényesen, zsidó és keresztyén közt házassági viszony (pl. oly esetben, midőn a házastársak egyike keresztyén hitre tér, anél-kül, hogy a házasságot felbontanák, ami a ka-tholikus egyházjog szerint is megtörténhetik; vagy midőn a zsidó házastársak — elválás nél-kül — különválva élnek, és a feleség ezen idő alatt kikereszstelkedik s gyermeket szül): min-denesetre kívánatos volna a gyermekek vallá-sának kérdését is szabályozni, egyelőre ugy, amint az ujabban oly sokszor emlegetett 1868:

LIII. törvénycikkből a keresztyén felekezeteket illetően történt.

Hogy a zsidó vallásra áttérést is meg kell engednie a javaslatnak: az annyira magától értetik, hogy arról sok szót vesztegetni hiába-való volna. Hiszen a receptiónak legsarkala-tosabb vivmánya éppen azon válaszfal leron-tása, azon megkülönböztetés megszüntelése lesz, mely most a keresztyén és a zsidó felekezetek közt fennáll, megszüntetése a lelkiismereti sza-badság ama megszügyenítő korlátozásának, mely olyan felekezetre tiltja az áttérést, melynek hi-vei a polgári és politikai jogok tekintetében tel-jesen egyenjogúak többi polgártársaikkal.

Magára az áttérésre a többször idéztem tör-vénynek 1—8. §§-ai akadálytalanul alkalmaz-hatók lesznek; s ezzel meg fog szünni az a sértő állapot is, hogy manapság a szülők vagy törvényes képviselőik megkérdezése nélkül is téríthetők át zsidó szülőknek gyermekei — mert ez idézett törvény csak a keresztyén val-lásfelekezetek valamelyikére áttérést szabá-lyozza és csak ezt veszi oltalmába az 1879. XL. t.-cz. 53. §-a is.

A vallásos oktatásra vonatkozó 21. §. an-nál könnyebben lesz kiterjeszthető a zsidó fe-lekezethez tartozókra, mert a valóságban — kevés kivétellel — eddig is gondoskodtak ar-ról, hogy a hadseregnél és az állami közinté-zetelnél, ugyszintén a kórházakban, a zsidók is saját egyházuk lelkészei által részesüljenek vallásos tanításban és minden lelkészi szolgál-atban.

Nem egészen áll ez a 23. §. ama rendel-kezéséről, mely szerint: »Különböző vallásfele-kezetek által lakott községben és városban, mely házi pénztárából egyházi czélokra, vagy valamely felekezeti iskola javára segélyt szol-gáltat ki, e segélyben igazságos arány szerint minden ottan létező vallásfelekezet részesi-tendő.« Tudjuk, hogy ez a zsidófelekezetet ille-tően nincs így.*) De mivel itt tulajdonképpen nem is felekezeti, hanem általános művelődési közérdekről van szó, nincs kétség abban, hogy

*) Sok helyen pl. Pécsen, Sopronban, Szombathelyen stb. megvan. S z e r k.

a törvényjavaslat ezt a kérdést méltányosan fogja megoldani, annál inkább, mert köztudomásu, hogy a zsidó felekezet eddigi csekély eszközeivel is mily érdemeket szerzett magának e hazai iskolaügy körül.

Hogy a receptió az egész zsidó felekezetet illeti és semmi különbség neolog és orthodox közt nem tehető, vagy hogy e különbség fel sem említhető a törvényben: az annyira természetes, hogy e lapok olvasói előtt szóba sem jöhet. Hiszen a zsidó felekezet egy és nem kettő; az, hogy egyes vallási szabályok végrehajtása tekintetében eltérő felfogás van a zsidók közt, ami a felekezeten belül két-, sőt háromféle jellegű községek alakulására adott okot: ez a zsidóságnak belső ügye, melyek elintézésébe idegen tényezőknek nem kellett eddig sem, nem kell majd a jövőben sem befolyniok, annál kevésbbé, mert ezt a kérdést a zsidóság sohasem akarja majd másképpen megoldani, mint úgy, hogy a felekezet vallási békéjét mi sem zavarja és hogy a felekezet minden tagjának lelkiismereti szabadsága szigoruan megóvassék,

E rövid megjegyzésekből is látnivaló, hogy mily kevés az, amit e hazának zsidóvallásu polgárai kérnek a törvényhozástól és hogy mily kevés munkát igényelhet a receptió tárgyazó törvényjavaslat kidolgozása. Mert hiszen arról, hogy ez a kérelem jogos és méltányos, hogy annak a törvényhozás részéről való teljesítése kötelesség, annak megtagadása pedig a jogegyenlőség eszméjének negatívója és a polgári és politikai egyenjogusítás megczáfolása — erről ma már nem kell beszélnünk, ezt minden józan gondolkozásu ember máig is elismerte. Most a tettet várjuk, az adott ígéretek beváltását, az ígért támogatás hatásos megvalósítását.

Dr. Márkus Dezső.

Villámcsapás.

A Lajtán túl csak nem szűnik a garázdálkodás, melynek Lueger, Gregorig és Schneider a mesterei. Landtag és gemeinderath a legszemenszedettebb botrányok színhelyei, melyeket a nép «igaz barátai» rendeznek, minden üdvös munkát megakasztva. A libera-

lis sajtó küzd, korhol és pellengérré állít olyan esetek alkalmával, minőkkel pl. a bélyegzőhamisító Schneider szerepelt a lefolyt héten is, de a bécsi antiszemitizmus csak tobzódik tovább eszeveszetteen, hogy mámorában észre se vegye, miként járja le magát, miként teszi pocsékká a saját ugynevezett elveit, mint nyílnak ki a megtévesztettek szemei.

A helyzet igazán tarthatatlanná vált. A gazdasági bajok felfújói, félremagyarázóí, a társadalmi rend felforgatói nem érik már be a külső élet viszonyainak meghurezolásával, de belemarkolásznak a lélek titkos rugói közé, hogy legszentebb szándékait, ideális céljait sárba tiporják és mozdatlan szájjal szólnak a zsidók családi életéről, melyet pedig idők ideje óta mindenféle mintaszerűnek tekintett a világ.

Egy olyan káliberü ember, mint Schneider, gyanuba merete fogni a zsidó orvosokat, kik a leghumánusabb munkára vállalkoznak, akiknek elődeire a középkor legsötétebb napjaiban pápák és királyok bizták életüket, hogy azért jelentkeztek olyan sokan kolerajárványorvosoknak, mert el akarják pusztítani keresztény polgártársaikat! És az alsó ausztriai landtag elnökének, Kilmansegg grófnak csak alig akad visszautasító szava az ilyen insinuatiora. Suess tanárnak és Lederer dr.-nak kell visszavernie a támadást és az antiszemitizmust gátló egyesület egyik tagja, Suttner br. lép ki a küzdőterre; ő kér rosszaló, fölháborodó nyilatkozatot, mely a közveszélyes egyénekből álló társaságot izzé-porrá törje.

A felgyülemlett veszedelmes anyag ellen, mely milliók életében okozhat pusztítást, az osztrák delegatusok szónokának nincs ugyan szava, de ő felsége leszállt trónusáról, megszólaltatta minden népe jóvoltán egyaránt örökös szívet és közibe sujtott igazságosztó kezével a féktelen natiónak.

Ez villámcsapás volt, s ha nyomában nem is tisztul meg hirtelen a tér a Luegerektől, Gregorig és Schneiderektől, az a hatása mindenesetre meg lesz, hogy azokat a köröket, melyek eddig »laissez faire« vették a dolgot, föl fogja rázni közönyösségükből.

*

Ő felsége nyilatkozatai.

A kérdéses nagy horderejü nyilatkozatok, melyeket ő felsége az osztrák delegatusok tisztelgése után tartott cercle alkalmával tett, a következők:

Richterhez, az ismert nem éppen szabadelvü képviselőhöz, ki az alsó-ausztriai tartománygyülésnek is tagja, ő felsége így szólott:

A *féktelenkedések*, melyek az utóbbi időben az alsó-ausztriai tartománygyülésen *ismételten* előfordultak, minden üdvös tevékenységet lehetlenné tesznek ebben a testületben. *Az ilyen események nem*

vezethetnek jó véghez és szinte lehetlenné teszik a munkálkodást. *Valósággal botrány az egész világ előtt!*

Ő felsége e szavakat oly fenhangon és erősen hangsúlyozva mondotta, hogy a távolabb állók is meghallhatták.

A másik nyilatkozat, melyet ő felsége S u e s s képviselő előtt tett, a következő:

Önök most rossz napokat töltöttek az alsó-austriai tartománygyűlésen. *Igazán gyalázat a miket ott csinálnak.* Valóban nem tudom, hogy mit szóljak hozzá!

Erre Suess képviselő, aki Schneidernek a föntemlített legujabb kirohanása alkalmával is visszautasította rágalmát mintegy a landtag higgadt hangulatát mentegelve, így szólt:

A művelt emberek előtt bizonyos határok vannak vonva a parlamenti védelemben, melyeken túl nem mehet; kifejezést adhatunk ugyan megbotrányozásunknak, de a botrányokra nem válaszolhatunk botrányokkal.

A király hozzájárulását fejezte ki ezekhez a szavakhoz.

*

Suttner br. apellatiója.

Schneidernek legutóbbi elhetetlenkedése, mely társával és előzőivel egyetemben ő felségét oly kemény ítélet mondására ösztökélte, Suttner báróval a következő apellatiót létesítette közzé, melynek ő felsége kárhóztató ítéletére minden valószínűség szerint nagy befolyása volt.

»Csordultig a pohár!» Ennek a felkiáltásnak kellett előtörnie az utolsó napokban minden osztrák szívéből, aki szíven hordja hazája becsületét! Igen, csordultig, túlesordultig...! Nem szabad odajutnunk, hogy, oly párt mely zászlajára furfangot, rosszakaratot és alávalóságot irt, adja a hangot és elhitesse a világgal: »A mi táborunkban Ausztria!»

Az antiszemitizmus, ahogy az a legutóbbi időben fejlődött, örületbe és kötnivalóságba esett. Individuumok, melyek még a »félműveltség« tulajdonságát sem igényelhetik a maguk számára, a tartományi képviselő nyilvános gyűlésén a tudomány ellen támadni, azt lealacsonyítani, gyalázni, rágalnázni, bemoeskolni merik. Már most csak legfőbb ideje annak, hogy a felháborodásnak és kárhóztatásnak egyetlen kiáltása szárnyaljon végig az egész országon. Nem szabad ezentúl hallgatnunk, nem osztanunk e nézetet: A bolond hadd tombolja ki magát. Nem, veszedelmessé váló örültekre kényszerzubbonyt adnak és ez az elővigyáza' i szabályalkalmazandó avval az áldatlan sereggel szemben is, melynek főtörekvése oda irányul, hogy Ausztriát a

civilizált nemzetek sorából a barbárokéba szorítsa.

A mi hazánk azt a látványt nyújtja a világnak, hogy egy pártja egész nyíltan és leplezetlenül törekszik arra, hogy áldozatul vessen a gyűlötségnek polgártársaink milliókra rugó csoportját, izgasson ellenük, sőt érthető szavakkal hirdesse kiirtásukat. A legrosszakaratúbb, a legsemmirevalóbb módon ez a párt az orosz állam desolat viszonyait céljaira felhasználni és a tanulatlan tömeget olyan zavargásokra igyekszik megnyerni, minők túlnan, (Oroszországban) a legégetőbb szükség, a legfenyegetőbb koleraveszedelem idejében fordultak elő. — A helyett, hogy az összesség egyértelműleg készülődne a koleraveszedelemre, e veszélyt megkettőzni, megfizserezni igyeksenek, midőn a lakosság tanulatlan, könnyen hívő részét fölbujtogatják, a hatósági rendeletek ellen feltűzlik és azt a középkori mesét kötik a nyakába, hogy a zsidó és a kolera egymással identikus.

Hogy az ilyen közveszélyes individuumokat megilletethet-e a parlamenti immunitás, ennek eldöntése az államügyészre tartozik, nem a mi dolgunk a hatóságok elébe vágni. De arra jogosítva és kötelezve vagyunk, hogy érzelmeinknek kifejezést adjunk és a legutóbbi fölháborító történetekkel szemben fenhangon protestáljunk. Első sorban, mint az antiszemitizmust gátló-egylet protestálunk a világ előtt. Azt hisszük azonban, hogy ez nem csak a saját nevünkben való teendő, hanem egész Ausztria nagy, végtelen nagy többsége részéről. Itt az idő, mikor mindnyájunknak talpra kell állnunk, mikor mindenkinek le kell szavaznia, aki eddig abban a hiszemben hallgatott, hogy az antiszemitizmus romlasztó mozgalma el fog tűnni a semmiségben. Ha végvonaglik, ha az örült felkiáltás, melyet a legutóbbi napokban hallottunk, az agonia kiáltása, még jobb, — de ezt a delíriumot megfékeznünk, a dühöngő örültekre az erkölcsi kényszerzubbonyt ráhuznunk annál bizonyosabban kell, és ez csak úgy történhetik, ha protestáczióink az osztrák monarchia minden tartományában fennszavu, mindent tulkiáltó echora talál. *Rosszaló, felháborító nyilatkozatot kérünk, mely ezt az áldatlan, közveszélyes egyénkekből álló társaságot földre teperje,* — és ez a szomszéd népek előtt tanúságot fog tenni arról, hogy hazánk a legváltóságosabb pillanatban fölcusodott, hogy soha, de soha sem akarta magát egy maroknyi vakon tomboló fanatikus és megvetendő stréberrel solidarisnak nyilatkoztatni! Tette fel!... Itt az igazság! Itt a pusztulás!

Suttner A. Gundacker br.

A talmud óvószabályai.

— A kolerajárvány alkalmából. —

A kolera, mely minálunk csak e század elején lépett fel, régi keletű — már a biblia is ismeri. »Sujtani fog az Örökkévaló, inti Mózes népét, daganattal, lázzal, gyuladással, aszkórral s sárgasággal « Ime képe — ám-bár csak egyes vonásokban — az orientáliai kórnak, mely a keleten még ma is ilyen alakban szokott fel-lépni.*)

Kétségtelen tehát, hogy a kolerát a talmud idejében, mely sokkal későbbi keletű mint a biblia, szintén ismerték.

Nem lesz tehát érdektelen, most, hogy az ázsiai vendég ellátogatott hozzánk is, egy kis összehasonlítást tenni a modern s a talmudi óvószabályok között.

És ám-bár a talmudi szabályok nagy része nem éppen epidemia alkalmából lett rendelve, de vajjon nem voltak-e ezek még inkább szükségesek járványos időben.

A modern óvószabályokat ugyis ismerjük, elegendő lesz tehát itt pusztán a talmudiakra szorítkoznunk, anélkül, hogy az összehasonlítás teljességén csorbát ejtenénk.

Mindenekelőtt figyelemreméltó a talmudi orvosi intézmény.

Minden város köteles volt orvosokat alkalmazni s orvos nélkül szökőkőkő városban nem volt szabad lakni. Igénybe vehették a pogány orvos gyógyítását is; s ám-bár a pogányokkal való mindennemű érintkezéstől lehetőleg tartózkodtak, az egészség helyreállításában, vagy orvosi segélynyújtásban nem ismertek vallási válaszfalakat. És ami ez intézkedések koronáját képezi: az orvosnak a gyógykezelést ingyen kellett végeznie. Ezáltal természetesen igénybe vette az orvosi segélyt a szegény épp úgy, mint a gazdag, mert senkinek sem kellett attól tartania, hogy az orvost nem tudja fizetni. Ilyen intézkedés különösen epidemia idejében igen fontos és üdvös volt.

Ezen modern értelemben is rendkívül kifejtett orvosi intézmény mellé méltán sorakozik a szorosabb értelemben vett talmudi diätetika, vagyis a táplálkozásról szóló talmudi szabályok.

Itt első sorban a gyomor épségbentartására fektet a talmud súlyt.

»Mikor lakomád legjobban esik, — hangzik a talmud utasítása — hagyd abba.« «Aki gyomrát túlterheli pestisbe esik.«

Nagyon ártalmasnak mondja a talmud a meleg kenyeret s ki nem erjedt sört.

Az emésztés előmozdításában nagy szerepet juttat a talmud az ételek gondos megrágásának. »Rágj a fogaiddal, — mondja Samuel, a híres talmudi orvos — s meg fogják érezni a bokáid.«

Ugyanez a Samuel elítéli az étkezés utáni alvást s

inkább mozgást ajánl, különösen nehéz étkek, mint kővér hus s halak élvezése után. »Majdnem minden beteg számára — mondá ő — tudok orvoslást, csak három számára nem: aki különösen éhhomra éretlen gyümölcsöt eszik, aki nedves ruhát ölt magára, s aki étkezés után alszik.

A gyakori mozgást különben is ajánlja a talmud. «Aki sokat ül, az alhas-bántalmakba esik.»

Az emésztés könnyítése céljából még ajánlatosnak mondja a talmud a lassu evést. »Ne egyél kapkodva, ha hosszú életü akarsz lenni.«

Az ételek közül a talmud különösen húst és tojást ajánlja; az italok közül: az ó-bort. A legtöbb betegség főforrása a talmud szerint a vérben keresendő. Ezzel szemben, mint a legjobb gyógyszerek egyikét a jó bort nevezi meg. De szükségesnek mondja a vizet is, a melynek tisztaságáról a hatóságának volt kötelessége gondoskodnia.*)

E szabályok nagyobb része, amint bevezetésünkben kiemeltük, a talmud szerint mindenkor, még nem epidemias időben is megóvandó, ami azonban éppenséggel nem csökkenti azok értékét, összehasonlítva a modern óvószabályokkal, sőt arról tesz tanúságot, hogy a talmudisták méltán bámulandó közegészségügyi érzékkel bírtak. Nem akkor hirdették s terjesztették az egészség megóvására szolgáló szabványokat, mikor a pestis már megtartotta diadalmas bevonulását, mikor a kór már folytatva pusztító művét, hanem akkor, mikor még meg lehetett akadályozni feltámadását.

De tartalmaz a talmud egyenesen epidémia ellen való szabályokat is

Példa: »Ne járj félreeső helyeken, mert a halál angyala leselkedik ott,« azaz epidémia idején ne járj olyan helyeken, ahol szenny s szemét van felhalmozva, ahol tehát a kór könnyen megfertőztethet. S ám-bár a talmud baktériumokat egyáltalán nem ismert, de mindenesetre volt tudomása a pestis járványos jellegéről s arról, hogy a szenny és piszok a kórnak melegágya.

S itt mindjárt fölemlíthetjük az étkezés előtt és után való kézmosást elrendelő talmudi szabályt. Nem kevésbé fontos profilaktikai becse van, különösen epidémia idején, a halottkísérés s a temetőben való időzés után elrendelt kézmosásnak.

Igen érdekes még a talmud által epidémia idején javasolt izgalom, félelemtől való tartózkodás, lelkinyugalom s meglegedettség. »A sóhajok — mondja a talmud — megrongálói az emberi testnek«. Továbbá: »A búskomorak, ingerlékenyek s a szomorúak élete nem élet«

Míndezek fölibe a talmud még tiszta levegőt s mérsékelt temperatúrát ajánl.

De ezzel még koránt sem merítettük ki a talmud-

*) Trusen, »Darstellung d. bibl. Krankheiten« 149. l.

*) Szólhat ez Budapest fő- és székvárosi érdemes tanácsnak is. Sz e r k.

ban foglalt s a modern higiénával is bátran vetekedő egészségóvó szabályokat.

Azok száma legió s a szűk keret nem engedi, hogy azokat itt egész terjedelmükben felsoroljuk.

De e mutatvány is elegendő arra, hogy lássuk, miszerint a zsidó nép kiváló közegészségügyi érzékkel meg volt áldva.

Csoda-e azután, ha ez a faj úgy testben mint lélekben egészséges, erős fajjá vált; ha az évezredek terhe meg nem roskasztotta; ha dacolni bír vészszel s kórral; ha, amint a statistika csalhatatlanul bizonyítja, minden kórral szemben a legnagyobb ellenállási erőt képes kifejteni; ha még ma is fennáll, fejlődik s virágozik.

Dr. Rubinstein Mátyás.

»Szükesz.«

— A kisvárosi életből. —

... És be van takarítva a szent-föld termése, melyet irgalmában megadott az isten. A jomkipur napján megengesztelődött lélek bizalommal köszönti áldásban a világ királyát «a ki kenyeret növeszt a földből, meg föld, fák és szőlőtő gyümölcsét teremti.

A samesz dicséri az örökkévalót, a ki fűszeres illatot adott a gyümölcsnek és hamiskásan sunyit a szemével.

— Főlséges a czedrusalma-eszróg! s a balbószok orra az ő termésének leghűbb fölmérője.

Estenden össze is telepszik a Jentel-asszonyával, aki hármassal gyűrűt köt palma leveléből. Elszámítja a két kezén, mennyi lesz a »háza«, ahova beköszönt isten-dicséretre s hogy az ő ujjain nem futja, megalkuszik szépen a Nácziival meg a Bőrekkal, akik soklevelű flódní ígérete fejében kézzel-lábbal segítenek a nagy számvetésben.

Csak sora kerülne már a pálmás napnak! A Rózika sem bánna, mert a mama már esőpentgeti a sok lépes mézet, hanem a Mózsi meg a Simi tiltakoznak ellene: nem kész még a sátor ünnepi pompája. Pedig annak hijján mit érsz arany szín-méz, nem szabad azt enni.

Alig győzik várással a Jancsi kocsis szabad délutánját s amíg az elérkezik, csak hordják a papa dohányát.

— Ugy-e Jancsi, aztán elvisz ám magával?

Már hogyne vinné! — még a kocsi-ülést is kipárnázza puha sarju szénával és megvillogtatja a sarló élet, mely előtt rendre dől a zöld nád.

A Simi ugyan telhetetlenkedett a nádas partján és az egész erdőt kocsiderékba szedte volna, de azért diadallal, füttyörészve jönnek.

— Nem lesz olyan sátor kerek e világon!

A nagy nógatásra még a bábí is beleszól a végtelen strimpflijébe, az ő titkos pénztáraába és fényes

krajczárokat szed elő belőle aranyfüstre, színes papírosra.

Mikorra a papa jó estét köszöntve betoppan, akkorra szépen meg van válogatva a nád; a bolyhos fejek, kardos levelek összesimulnak és himes papírnyrattól tarkul udvar, padló.

A Mózsi keze alól sokszögű csillagok kerülnek elő, melyeket rózsába fűz össze a mama; a Rózika és a Simi himes lánczot kötözget végszámra; papírkosarat nyirbál a bábí tanult ügyességgel, hogy legyen az ölbéli babának miben kárt csinálni; az Örzse meg nedves diót hemperget arany-levelekbe és nem fér a fejébe, hogy mirevaló mindez ékesség és pompa, mikor nincs karácsony.

A papa naspolyát borít az asztalra s a buksi piros gyümölcs láttára hangossá válik a szoba. A Rózika belekapaszkodik a két kacsójával az asztal szélébe és lábujhegyre állva, vágyakozást ragyogató szemmel hol a kívánatos harapni valót, hol a papát, mamát, bábít, bámulgatja sorra: melyik ad belőle?

Haj, aki bőre szép, piros, ragyogó miként a kaláris, nem szabad azt enni: koszoruba fűzik sátorékségek. Elvéve ha akad puha bőrű közte, karneol-szint játszó, az jó torkosságnak.

Vacsora után mind összeülnek, bujnak sátortervet szőni, aminek álmukban akad folytatása. És a gyerekeknek tündér ujjú álmot megrajzolja híven a Mózsi meséjét, égi sátor mását: Tenger mélyén ülő Leviathan halnak, melynek mozdulása a földnek rengése, szétterül a bőre nagy sátorponyvának. E er-hegy pázsitját napi eledelre lelegelő bika, a híres sorabor, készül pecsenyének. Hü őrző serafok megnyitják folyását három ős folyónak: egynek nedűjét első szüret napján angyalok taposták mosolygó geretzéből, azóta tartja azt választott népének szőlőtő gyümölcse örök teremtője; a másik aranyos színmézet hömpölyget, a harmadik partján balzsamos illatu olajhullám játszik. És ott ülnek az időtlen idők jámborai mind, sorra falatozva; de nem érik be az égi eledellel, hanem a Simi szerint flódnít, a Rózika álmában meg naspolyát majszolnak...

Hajnalpirkadásra elröppen az álm. A papa az udvaron kalapálja a sátorlábakat mélyre le a földbe, körülsúlykolásban segít az apróság. A mama a lepedőfalakat feszegeti sorba színes vánkoscákban apró szögecskéekkel. A cziczás nád hegyibe borul az alkotásnak, s az őszi szellő dudorász közöttle.

A belső ékesség nem a papa dolga; asszonykéz járása csinja-binja annak. És szerte iver a tarka papírláncz meg a naspolya fűzér korallja; ahol összefutnak, papírrózsa akad tetejükbe; sárga czitrom lóbáz, arany dió, alma villan meg hintázva. Simi meg a Rózsi hátraszegett fejjel bámulják mindegyre. Aztán tapsikolnak, hog örül majd rajta — az a jó istenke.

Már hogyne örülne, mikor régen maga mondta:

»sátrakban lakattam Izrael fiait mikoron elvezéreltem őket Egyptom országból . . .» Ez a sátor pedig arra emlékezés.

A földi paradicsom aztán egyszerre elzáródik. A bábí odaül eléje és örzi napestig vigyázva: kár ne essék benne. A Simi kísérletez ugyan, s szeretné kifurni az oldalát, hogy bele kukucsgáljon, ánde a Rózsika tartóztatja tőle és szent ábitattal köti a lelkére, hogy a lyukon a szél be találna fujni, oszt foszlány-nyá tépné a sok ékességet. Majd meg a sajmeredász gyerekekkel évődnek:

-- Nektek nincsen ám olyan szép sátorok, mint nekünk.

— De az én papám benne fog ám aludni.

— Majd náthát kap! — dupláz rá az Örzse vihogva.

A hús áram csakugyan végigberzegeti a leveleket és pörögve szökken föl a haraszt. A homály lassan kint szétterpeszkedik, kormos színt vált az ég kékje. A csillag kigyul, a sátorból fénysáv szűrődik kifelé.

Mint a vércsehad, vijjogva terem ott a gyereknép. Az előlfüggő széllebben és az ígézet sugárik ki mögüle. Az asztal habos fehér kendővel leterítve, ünnepi gyertyák fénye reszket a poharak szegélyén. A nád kardos levele suttag a sok cifrasággal, mintha mind megannyi együtt rebegné a mamával az áldást, melylyel a papa helyén levő fonatos előtt köszönti az ünnepet.

Evés előtt sorra járja a mézbe mártot kalácsfalat s a Rózsika bizonykodik, hogy ő szívesen lemond még a »lülep« rázogatósról is, csak holnapi részét is adják ki előre.

Hanem azért, mikor másnap — alig pitymallatkor — a samesz betoppan, legelsőbbben is ő kajából vizért:

— Hamar, hamar mozdani! — Mozdás nélkül kézbe venni tilos ám a karsu pálmaágot, mely mellé kerek levelű mirtusgaly és hajlós fűzfalomb vagy on belüzködve. Szépen megcsinálta azt a Jentel-asszony, samesz felesége.

A pálmahordó templomszolga becézve rakja az asztalra az ő büszkeségét. A piros dobozból puha kenderkőczba ágyazott ágyából felé mosolyog a sárga-zöld cedrusalma, ő meg vissza rája:

— Nincs annak egy makulányi foltja! — s az il-lata harmadik szobába eljáró. Aztán körülnéz, a sürgölődő mamát vizsgálgatja és kiderülő ábrázattal mondja: — Az »eszróg«-on rajta még a gombja

Hanem a papa ráijeszt.

— Már pedig nekünk nem kell leány, harapd le az eszróg gombját, lelkem.

És sorra rázogatója a lülev-pálmaágot, hajtogatója a szélrózsa négy irányába, az ég és föld felé, mert mindenütt ur az isten, »a világ királya, aki paran-

csolataival jámborrrá tesz minket és meghagyta, minékünk lülev használatát.«

A Rózsika meg a Simi, megilletődéstől majd elpiyeredve rebegi a papának utána:

— Al netyilasz lülev . . .

A samesz eliramlik s majd minden házba beköszönt:

— Eszreg-bencsen! — Mire a templomba ér, akkorra a jámborok és vénék, kiki pálmalombbal il-latos eszrőggal az almemor körül jár, ájtatos me-netben.

A gyerekek napestig sátorban lagnának, ott szabad csak enni, még az ital vízzel is oda kell futni. A Rózsika meg a Simi ezt bizony nem báná, csak ott tartogatná hát legalább a mama a mézet, meg aztán csak itt volna már flodnis szimchesztóra.

Csakhogy a harmadik nappal már beköszönt a félünnep és sem méznek, sem flódninak bennük nincs látatja. Csak vendégek jönnek háztüznéző haddal s a husvétü félünnepék árván maradt eladói újra reménykednek . . .

A samesz azonban hűségesen beköszönt, de már nem oly barátságos képpel. — Pakatell, egy házzal löbb, vagy kevesebb, ugys bönek látszik a »betakarítás«. Hanem azért a gyerekek buzgóságát adomával tartja, növeszti. »Az egyszeri rebe is megtudta, hogy a bocherja 3 napja nem bencsolt eszrőggal és így kiáltott fel: Smá bni, hát még sem halt meg éhen?!« Bizony, aki pálmaágot nem hajt istent dicsőítve, annak földön nincsen maradása, mert bencsolás ad csak engeuélyt evésre.

A hús őszi időben az ágyban szívesen elheverésző gyerekeket ettől megszállja a buzgalom, mert, hajh, mégis szép az élet — jó reggeli mellett.

A szombatira eső félünnepen — a kalácsra való tekintetből — hasztalan legelső Simi ébredése. A samesz csak nem jön hajlós lülevjával. Tilos az e napon és a jámborok sem járnak bucsut pálmagalylyal templom homályában.

Annál nagyobb azonban az öröm negyednap-»chalemajd« este napszálláskor. A samesz, meg a jártányi gyerekei házról-házra beköszöntenek füles kos-sarakkal és sorra kérdik, mennyi ott a lélek választott népünk-ből. És ki rakja rendre mindnek porcióját fűzfaágacs-kákból összerótt bojtokból (sajne) és be rakja rendre mélységes zsebébe munkája jutalmát — ezüstpiczulákban.

A gyerekek, ki ki választja a megáét, majd hogy háborúság esik meg miatta és eldugdossák szerte vízzel telt palaczkba, fonnyadás ne érje. Megtérő papának mutogatják sorba.

Reggel azután van nagy készülés, lárma. A Simi felvilágért otthon nem maradna. Mit ér a sajne kutkámvához verve, mikor templomszék a fűzfabojtnak igaz koppasztója

Tele van az istenháza gyerekek színültig s a hét körjárat után a sajneverés alig kerül sorra, ezer kézsuhintás szelet támaszt nyomban. A levél lepereg s a mely könnyen válik, bünt visz az magávi, a lélekről könnyű szerrel hámlót. De a nebulék, hajh, nem bánkodnak rajta, ha sok suhintás kell sajnekoppasztásnak. Az a nagyobb vitéz, aki tovább bírja.

Persze, hogy a Simi meg a Rózika aznap odahaza napestig a bűnét veri, Örzse fájdalmára, a kis kertnek őszi szélnél nagyobb ártalmára. Hanem hát a mama nem bánja, nincs aki ott ténferegjen keze alatt a konyhában, pedig készül ám az esőtkérő záróünnep omlos piros sütetje.

És a »smini aczeresz« ujjra örömmel köszönt be, hogy előkészítsen — mit tavaly már leirtam — a szentírás zászlós bucsujáró ünnepére.

Haber Samu.

A sátrak csöndes ünnepén . . .

A sátrak csöndes ünnepén
Mily szépek a te sátorid —
Az enyhe boldog áhitat
Öröme, dalra bátorit.
Dicsérve légy Te,
Istenünk!
Ki megszerezted
Ünnepünk.

Dicsérve légyen nagy neved
Az ég alatt, a föld felett.

A sátrak csöndes ünnepén
A béke álma integet,
Aranysugárral hinti át
Az eljövendő életet.
Békességről
Álmodunk,
Bútól, bajtól
Távozzunk —

Óh boldog az, ki benned él,
Ha jó veszély, mitől se fél.

A sátrak csöndes ünnepén
Reményre gerjed holt szívünk,
Alvó parázkép föllöbög
Keservtől bágyadó hitünk!
Ha rombadólne
Félvilág,
Még úgy is zengne
Hő imánk!

Tebenned bizni nem szününk
Vigasztalónk, nagy Istenünk.

A sátrak csöndes ünnepén
Bolyongva jár sok hontalan,

Mint Izrael járt egykoron
A pusztaságban czéltalan
Mint ősidőben
Táborok
A pusztán álltak
Sátorok —

Vezessed honba népedet
Óh nyisd fel biztos révedet!

A sátrak csöndes ünnepén
Ne légyen senki bússzivü,
A sátrak csöndes ünnepén
Házunkat lengje át derü,
Csapongjon ének
Büszke dal,
Miénk a hit,
Mely ki nem hal —
Miénk a hit, erő, remény
A sátrak csöndes ünnepén!

Kiss Arnold

AZ ERŐSEK.

-- Elbeszélés a kisvárosi zsidó népelethől. — (31)

Irta: Bernstein A.

Szegény Salmenak a fejével, Mendelnek a szívével volt baja. Átkarolták egymást, Mendel engedetlenkedve, Salme szeretetteljes aggodásban. Mindketten odatántorodtak a szegény Salme ágyához, Salme szenvedve, de mosolygó képpel, Mendel megtépázott kedélyvel és réveteg tekintettel.

— Mendel — szólt Salme — istenemre mondom, nem fájditom az ütésedet, az ereim már előbb megpattantak a fejemben, mikor láttam, hogy Abele nemcsak téged bántalmaz, hanem még a Chaskelt, a te édes apádat, is gyalázta.

De Mendel vigasztalan volt és maradt s a legkeserűbb önvád marcangolta lelkét. Szegényt jobban megviselte a fájdalom, hogysen ő annak szavát lelte volna. Malke jóakarata fölemelte őt, Hendele tekintete újra álmódzóvá tette. Mikor hazafelé tartott, csöndes bánkodásában elszámlálgatta, hogy ha idegenbe megy a községben, a hol csak félték tőle, semmi olyan emlék nem marad utána, mely a giborral szemben való tartózkodást igazolhatná. Hendele sem gondolhatott róla semmi rosszat. Átok alá vetett kezének azonban éppen most kellett széttépnie a vigasztaló reménynek mindezen utolsó szálait; megütötte jövendőjét, aki a föld kerekén egyesegyedül szerette és aki iránta az elhagyatott és semmi jóra nem való iránt, oly sok rokonszenvvel, szeretettel és gyöngédséggel viseltetett, mennyit csak égi lények tanusíthatnak az ártatlanul szenvedőkkel szemben.

Ezen a nagy világon szegényt fájdalmasabb po-

log már nem is érhetne. Ugy tetsze t előtte, hogy abban a rövid időközben, mely incselkedve békés és életre érdemes munkás életet rajzolt elébe, csak kiesett szomorkodása kerékvágásából, hogy újra elfogja a kétségbeesés. Szegény vagy egy fájdalmas órán át csakugyan olyan kétségbeesésbe merült, melyben képtelen volt Salme ismételt vigasztalására ügyet vetni. Végre szive mélyéből visszatartóztathatlanul tört elő a fájdalom, szétszakgatva tilka utolsó kötelekeit és midőn Salme nem hagyta abba a szeretettel teljes vigasztalást, Mendel így szólalt meg:

— Lásd, én jó reb Salmem, ahonnan én most jöttem, ott láttam én két kezet, melyeket az isten megáldott külön-külön minden izüket, — és nekem, nekem olyan két kezem van, melyeket megvert az isten átka és az emberek káromlása.

Salme nagy nehezen föltápáskodott helyéről: csak most fogta föl teljesen a Mendel fájdalmát és érezte, hogy ennek ellenében nem győzi őt viaszalással. Elbáncódva rázta beteg fejét, de azután égfelé fordította arcát és kezét s halk főhászakodó szóval könyörgött:

— Irgalmas isten, nincsen a te szent trónod körül egyetlen angyalod sem, akit elküldhetnél hozzá árva lelke meggyógyítására? — És még halkabb meg kérőbb hangon a jámbor, egyszerű ember evvel toldotta meg:

— Elke, aki olyan jó és jámbor voltál, mint a Jütte, ugyan könyörögj te a fiadért, akinek jó a szive és istenes a két keze! — És Salme könyvei csöndesen peregték alá.

És lám, a Salme könyörgéseink beteljesüléseként a szenvedők szobájába betoppant a Genendel. Ezuttal nem pusztán a saját jószántából, mely mindenüvé elvitte, ahol buhan, bajban a szeretet munkáját végezhette, hanem izenettel jött, mely csodával volt határos és csodát tett.

Egyenesen az öreg Malke küldte ide azzal a Mendelnek szóló izenettel, hogy soh'se évődjék a történetek miatt és hogy még akár sabsesz-nacheme*) előtt is elhagyhatja a kilet. És Genendelnek Salme számára is volt izenete Malketól:

— Salme — szól a hűséges hirmondó — az öreg Malke azt izeni neked, hogy az irgalmas isten növeszsze meg az erődöt, mert jót cselekedtél a Mendellel. És legyen még módod sok jót tenni, sok jót látni és adjon isten hozzá erőt, egészséget!

Mendel a csodálkozás és meglepetés miatt szavát vesztette. Salme ellenben fölkiáltott:

*) A jeruzsalmi templom elpusztulására emlékeztető hőjtöt (tiseo beov) követő szombat. Jezsaiás vigaszt nyújtó 40-ik fejezete után nevezik így, melyet a zsinagógákban szoktak elmondani s a mely így hangzik: »Nachmu, nachmu ami«. Vigasztald, vigasztald népemet!

— Se bajom, én egészséges vagyok! — Genendel, az isten küldötte angyal sem tudott volna több gyógyulást adni, mint te a te izeneteddel. — És kezeit gyöngéledő fejére szoritva, Salmemosolyra vont, szenvedő képét hol Genendel, hol Mendel felé fordította, egyre bizonykodván:

— Se bajom és Mendel is föl fog épülni.

— És izenteti néktek, — fejezte be Genendel a mondokáját — hogy isten segítségével sabsesz-nachemekor nézzetek be hozzája és ő előttünk, meg Hendele, a kedves gyermek előtt, el fogja mondani, mi történt az ő családjában többnemzedéken át, ez vigaszunkra és szivünk megerősítésére fog szolgálni mindnyájunknak, amint az dukál is a vigasztnyújtó szombaton.

Mendelnek az utóbbi napokban oly sok lelkirázkodásban volt része, hogy az érzelmek váltakozó szélsőségei között úgy ült ott, mint valami álmodozó. Salmében ellenben az öröm izgalma csak az e'özó fájdalom hatását növelte. Még a betegek ágyaihoz a Genendelenél kevésbbé szokott szem is hamar észrevehette a Salme arcán a terjedő idegbaj kifejezését. De ajka csak egyre mosolyra állt és hol Mendelre, hol Genendelre tekintve, mind azt hajtogatta, hogy se baja, se baja.

— Jámbor Genendel, — mondá — te olyan vagy mint az angyal, aki jó hirt hoz és gyógyulást ad. És Malke! — tette hozzá elragadtatva, de a szót nem győzte tovább.

— Salme — szól erre Genendel — én meghoztam a jó hirt Malketól, és mondhatom, hogy világeletemben soha olyan fölmagasztosult képtűnek és jólelkűnek nem láttam őt, mint ezuttal. De most már kérlek ám, hogy ne sokat beszélj, és te Mendel, akinek jó szószólód lehet a hetedik egekben, hogy a dicső Malke olyan nagyon szeret, tégy úgy, mintha vig lennél. Salmet azonban fektesd le ágyába és várj, míg visszajövök, hogy éjjel ott virraszthassunk ágya mellett.

Mendelnek elég volt a gyakorlati szives bánásra való fölszólítás, hogy nyomban kizökkenjen álmodozó hangulatából. Ujra megerősödve állt föl és miután Genendel néhány percze eltávozott, Mendel az ő valóban beteg barátját ágyába fektette.

Genendel mihamar visszatért és úgy jött, mint valami mintaszerű, pompás, kedves ápolónő. A kezében fordításos imakönyv, a hóna alatt meg a »lelki gyönyörűségek« könyve volt. Felsője mélységes mély zsebei telisteli voltak mindavval, ami a betegszobában enyhet adó; de az arc, mely mellett mindezt szorgos kézzel kirakta és az asztalra sorba rakosgatta, világolt a lelki irattól, mely valóvá egymaga teszi a kedveskedés becsét.

(Folyt. köv.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése szept hó 15-én lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »
Papok, tanítók és községi hivatalnokok:	
egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala,
Budapest, Váczikörút 23. sz.

Hírek.

— **A zsidó tudomány új kincses bányáját** teszi hozzáférhetővé L ó w Immánuel dr., a tudós szegedi főrabbi akkor, mikor halhatatlan atyjának, L ó w Lipót, volt szegedi főrabbinak szétszórta megjelent és nagyszámu, csak kéziratban hátramaradt, becsesebbnél becsesebb dolgozatai kiadására vállalkozott. Ezt az állításunkat fokozott mértékben igazolja az »Összegyűjtött dolgozatok«-nak B á b a Sándor, szegedi könyvnyomdájából most kikerült harmadik kötete. A régi héber recensensekkel elmondhatjuk »ló bó kabószem házze . . .« (ilyen fűszer rég került vásárra). Különösen áll ez a most actualitással bíró »H á z a s s á g j o g i t a n u l m á n y o k« című dolgozatról, mely 21 fejezetben 333 oldalon át a zsidó házassági kérdéseket fejtegeti. A kötet ezenkívül még a következő fejezeteket tartalmazza: A talmudbeli régészet tanulmányozásáról. — Erkölcsi tanuk és esküképesség. — Dina-de-Malekhuta Dina (egy talmudi sententia, mely azt jelenti, hogy: mindig az ország törvényei mérvadók) — Felmentés fogadások alul. — Gyógyszer és egészségtanról. — Koszoru és korona. — Virágok a sirokon. — Sirfeliratokról. — Irodalmi tudósítások. — A kötetre természetesen még visszatérünk. Az egész mű tudvalevőleg 5 kötetből fog állani, úgy, hogy az egészből még 2 kötet van hátra.

— **A zsidó vallás receptiója.** A »Budapesti Hirlap« értesülése szerint a felekezetünk recipiálására vonatkozó törvényjavaslatot a vallásügyi miniszter rögtön a budgetvita után fogja benyújtani.

— **A magyar szó hódítása.** A pesti izraelita nagyhitközség előjárósága elhatározta, hogy a Rombach-utcai templomba is behozza a magyar hitszónoklatot és felszólította dr. Weiszburg Gyula segédabbát, hogy a nevezett templomban minden második szombaton és minden ünnepnapon magyar hitszónoktatást tartson.

— **Kossuth zsidója.** Az »Egyetértés« szept. hó 28-iki számában Hentaller Lajos képviselő a vonal alatt elszámol Kossuthnál tett látogatásáról. Ez alkalommal Magyarország volt kormányzójának bámulatos memoriáját jellemzendő, a következő, ránk, zsidókra igazán nagy becsű esetet mondja el: »Hogy (Kossuthnak) mily hatalmas memoriája van — írja Hentaller — még ma is, azt legjobban bebizonyítja akkor, midőn Thaly Kálmán felemlíté előtte, hogy egy öreg pozsonyi zsidó polgár kiment utána a vasutra és ott kérte, adja át üdvözlését Kossuthnak, mert ő az a bizonyos Lord nevű ember, a ki a szabadságharc alatt bevitte Komáromba a kormányzó üzenetét. »Én nem tudom, kormányzó ur, igaz-e ez? Kormányzó ur bizonyára jobban tudja, de kötelességemnek tartottam, megmondani.« Pillanatnyi gondolkodás után Kossuth így szólt: »Erre van mondani valóm! A mostani történelemben sok a konfuzió, a hazugság. Erről a komáromi küldetésről is sok mindenfélét összeirtak már. Az mind mese! A z e g é s z a n n a k a d e r é k z s i d ó e m b e r n e k a z é r d e m e. Akkor történt ez, mikor kezdtünk támadóan fellépni. A hadjárat stratégiai részét nekem kellett meghatározni; azt, hogy Komáromot vagy Budát vegyük-e objektumnak. Én Komárom mellett nyilatkoztam. De a komáromiak szorongatva voltak a császáriak által, — tehát bizalmat kellett beléjük önteni. Kerestem embert, a ki üzenetemet bevisszi a komáromiaknak. E z a z s i d ó v á l l a l k o z o t t a z t b e v i n n i. Három napig a m o c s á r b a n r e j t ő z ő t t, de üzenetemet bevitte, és Komárom megtartását neki köszönöm. Hozzá teszem még, — folytatá pár pillanat múlva, — hogy a mikor megbízását élete veszélyeztetésével teljesíté, — én pénzt akartam neki adni, de ő még csak uti költségét sem engedte megtéríttetni.« A jogegyenlőség első sugarainak felvillanásán ilyen emberek kerültek ki abból a felekezetből, mely ma sincs államilag elismerve!

— **Protectió — az istenhez.** Tengernyi a baj és még ennél is nagyobb az ijedség, melyet szép fővárosunkat meglátogatott rut járvány a társadalom minden körében szült; épp azért igaz érdemet szerez magának az, ki a nagy vész közepette kis vigszágra szolgáltat okot elszomorkodott embertársainak. Ilyen érdemre tett szert pesti orthodox atyánkfiai saját és bizonyára embertársai-

nak is életét és egészségét féltő főrbijja, Reich Koppel. Mi mindent nem értek el már, mily magas helyekre nem jutottak el már protectió után — így okoskodhatott a buzgó férfiú — miért ne lehessen hát a kolera megszűnését is elérni, miért ne a jó isten trónjáig eljutni ugyanezen az úton? Annál is inkább, mert hisz a közvetítő, ki hivei számára az Uristennél mindent kivihet, éppenséggel nem megközelíthetlen és elég szerény »pidjon« (váltásdíj; hogy t. i. a hozzáfordulókat a bajtól megváltja) mellett még a gonosz modern tudomány szülte táviró útján is ki lehet kérni tőle az égieknél való jóakaró közbenjárását, csalhatatlan protectióját. És rabbi Reich Koppel nem is késett, hanem ahogy a kolera Budapesten kitört, a villamosság szárnyain ősrégi héber nyelven kérvényt terjesztett Halberstamm Ezekiel, sinevei (Galiciában) hirneves csodarabbi elé, hatnaoda, hogy a pestistől megmeneküljünk, (»Phaczil ószonu mimagéfó). Mi azon a nézetben vagyunk ugyan, hogy a csodarabbi közbelépése mindenestre többet ér, mint fővárosi hatóságunk nem egy intézkedése, amennyiben bizonyos, hogy Halberstamm Ezekiel protectiója absolute — nem terjesztheti a kolérát, másrészt azonban már magyar hazafiságból sem bocsájthatjuk meg rabbi Reich Koppel urnak, hogy ő, midőn csodarabbira van szüksége, mellőzi a »honi«-t és Galiciába fordul! Hogyan, hát nincs-e fajta portékából hazánkban, Magyarországon? Hála annak a szellemnek, melyet a Reich Iczik irodájában az ő (Reich Koppel) segítségével is évek óta tenyésztettek, a csodarabbiskodás az ország bizonyos vidékein módöllött emlékedett és mi tiltakozunk az ellen, hogy a »hazabéliek« ne volnának olyan legények, mint akár a sinevei, szadagoriai, belzi stb. »szentek«. Sőt még tovább megyünk. Maga Reich Koppel nem tette-e magát méltóvá arra, hogy a legeslegesodarabbik sorába iktassák, már azzal az egy tétivel is, hogy kolerakergetőt Sinyevében keres? — Mi gyöngébbek abban a hiszemben vagyunk, hogy Istennél fölösleges minden protectió, minden közvetítés, minden ügynökösködés. Öntse ki mindenki lelkét az Ő színe előtt, »a megtört és aláztatos szívet, Isten, Te vissza nem utasítod.« csak maga a szív ismeri a saját lelke keserűségét» ennek eltörlésére senkit felbérelni nem lehet. »Az Örökkévalót megvesztegetni nem fogod.« A »pidjon« segíthet a — csodarabbin, »isten előtt kedvesebb az igaz szív, a nemes cselekedet, a hü érzés, a szent áhitat ezer ökör kövérénél, ezer felfuvalkodott bérénel, melylyel istent maguknak megkeríteni vélik.« Sz.

— **Reusz Károlynak**, a pesti Chevra-Kadisa-nak érdemkoszoruzta elnökének 80. születésnapja alkalmából hozott óvációról lapunk mult heti számában, hol a ritka férfit méltattuk, csak röviden emlékeztünk meg. Ünnepeletetésének teljes képét most sem adhatjuk, még pedig azon egyszerű okból, mert Reusz Károly a vett feliratokat, üdvözlőleveleket egyszerűen eldugta, a nála megjelent tisztelgő küldöttségeket eltagadta, amint hogy egyáltalában semmivé tenni akarta készülő ünnepeletetését, melyről azonban csak az utolsó órákban értesült, de még akkor is páratlan ékesszólással törekedett bizonyítani, hogy okvetlenül le kell mondani a rettenetes tervről, mert ő bizony Kolnidre esetjén nem 80-ik, hanem 81-ik évét tölti be. Csakhogy

ez egyszer nem tudott elérni semmit sem erőlködésével, és el kellett tűrnie, hogy mikor születése napját megelőző délutánon szegények közti segélykiosztásra a Chevra-Kadisa nagytermébe belépett, azt délszaki növényekkel gyönyörűen feldiszitve, benne az egész, 19 emberből álló hivatalnoki kart és személyzetet ünnepi ruhába öltözve együtt találja. Meglepetésének dehogyan adhatott kifejezést, hiszen perczekig tartott az igazán szívből jövő eljenriválás, melylyel fogadták és midőn ez lecsendesedett, akkor meg a Chevránál még csak 4 év óta, de ez idő alatt is mindenki szeretetét és becsülését elhódított derek titkár, dr. Mezei Ferencz kezdett beszélni, benső és mindnyájukat könnyekig megható szavakban elmondva, hogy a kik ott összegyűltek, a jóságos atyát ünneplik a Chevra elnökében, kinek gondja mindenkire kiterjed. A rákövetkező nap reggelén az általunk már említett, a pesti Chevra-Kadisa által Reusz Károly nevét viselő, 10,000 frtos alapítványról szóló, Posner Károly Lajos czégnél készült, gyönyörű alapítványi levelet Keppich Lipót előljáró vezetése alatt a Chevrának következő vezérférfiaiból állott küldöttség vitte el a szeretett elnök lakására: Adler Lajos, Adler Mór, Adler Gyula, dr. Táron Jónás orvostanár, Bloch Mór, Brüll Ármin, Deutsch Sámuel, Deutsch Sándor, Ehrlich Mózes, Fleischmann Ede, Grünbaum Miksa, Gomperz Károly, Grünwald Bernát osztálytanácsos, Gold Sámuel, ifj. Heidelberg Mór, Herzmann Bertalan, Konody Bertalan, dr. Kelemen Miksa, Kallmann Dávid, dr. Löw Tivadar, Mandl J. Ignác, Mandl Mór dr., Mandl Pál orsz. képviselő, Markbreit Adolf, dr. Mezei Ferencz titkár, Messinger J., Münz Sámuel, Neustadt Gusztáv, Schönwald Ferencz, Singer Lázár, Spitzer Ignác, dr. Stiller Bertalan orvostanár, dr. Szili Adolf orvostanár, Tenczer Pál, Totis Adolf, Wahrmanu Sándor. A küldöttség szónoka, dr. Löw Tivadar gratulált a legmagasabb kitüntetéshez, mely akkor érte Reuszt, midőn a jóságos isten mindnyájunk örömeire megengedte, hogy az ő kegyeltje testi és szellemi épességben, működése magaslatán elérhesse 80-ik születésnapját. Igazi ékesszólással a szív igaz hangján csepetelte aztán a Chevra feladatait és a páratlan érdemeiket, miket Reusz Károly a pesti Chevra-Kadisa körül magának szerzett. Reusz mélyen meghatva, könyeit elnyomva, de egyenesen állva, mint a libanoni cedrus, mondott köszönetet az őt ért nagy kitüntetésért. Mert véletlenül én vagyok e szent intézmény elnöke, szölt, azt szeretnék velem elhítni, hogy enyéimék az érdemek, miket az egész vezetés szerzett, az érdemek, mikben minden tag osztozkodik. Ami engemet illet, én azon az úton, melyen eddig haladtam, haladni fogok mindaddig, mig isten akarata és dolgozóztársaim bizalma a szent szolgálatban megtartanak. A küldöttség a szeretett elnök minden mondatát lelkes éljenzéssel fogadta. — Reusz Károlyról, kinek atyja sok éven át ó-budai zsidó bíró

volt, felemlítjük, hogy midőn elnök lett, a következő jelmondást választotta zsinórmértékeül: »Akár fekete, akár fehér, akár kaftán, akár frakk, akár zsinagóga, akár egyház: segíteni kötelesség, ahol és akin segíteni lehet«. Betartotta ő ezt egész működése alatt. Jellemzése, hogy szigorú és hajthatatlan a hatalmasokkal szemben, de gyöngéd és majdnem akaratnélküli, ha szerencsétlenről van szó. Füle hallatára összeszidta egyszer egy kérvényező, de azért egy másik alkalommal ismét adott neki és midőn ekkor a nyomorult régiebb viselkedésére figyelmeztették, Reusz azt válaszolta, hogy »szegény, bizonyosan nagyon kétségbe volt esve.«

— **Ifj. Dr. Neumann Sándort** a fővárosi ügyvédi kamara az ügyvédviszsgáló bizottság tagjává választotta. E kitüntetés a megválasztottban, kit olvasóink a lapokban is megjelent, mindig szép és tartalmas cikkeiből is ismernek, nem csak a főváros egyik legtekintélyesebb ügyvédjét, az előkelő társadalom egyik legkedveltebb tagját, hanem az író és kiváló tehetségű műfordítót és — a mi bennünket leginkább megörvendeztet — felekezeti egyik legodaadóbb, legigazibb bajnokát érte. Előkelő és egyik legtevékenyebb tagja a receptionális bizottság vezetésének, de nyilvános szereplésénél még nagyobb becsületére válik, hogy annyi emberbaráti, de titkos nemes cselekedetnek megindítója, előbbrevívója.

— **Az első adományok.** Stern Gusztáv a »The Mutual life insurance company of New-York«-ve: érigazgatója a »Pester Lloyd«-hoz 1000 frtot küldött be avval a kérelemmel, hogy a nevezett lap indítson gyűjtést a koleraveszély folytán kenyérkeresőjüktől megfosztott családok számára és a szegényebb osztályuaknak kolera ellen való védszerek megszerzésére. — Szaborszki József, a Szaborszki József és fiai fővárosi cég főnöke, míg a kolera tart, szegények javára naponta 10 mázsa jeget enged át a járánybizottságnak.

— **A delegációban** mint több év óta, a magyar részről való hadügyi bizottság elnöki tisztét ismét Wahrmann Mórra ruházták.

— **A jelenkor legnagyobb héber poetája,** Gordon Leon M., mint Pétervárról jelentik, hosszú betegségének m. hó 15-ikén áldozatul esett. Mindössze 54 esztendő volt. Vilnában 1 38-ban született, 1872 óta Pétervárott élt, még pedig 1881-ig mint az ottani hitközség titkárja és azóta kevés megszakítással, mint a »Hamelitz« szerkesztője. Hogy Gordon az új héber irodalomnak milyen kiváló munkása volt, azt rövidesen elmondani nem lehet. Jelentőségét alkalomlag behatóbban fogjuk méltatni.

— **Renan Ernő,** a Párisban elhalálozott világra szóló nagy tudós egyike volt a — fájdalom — nagyon kevés keresztény theologusnak, kik a héber nyelvet és irodalmat alaposan ismerik és ennél fogva méltatni is tudják. Igaz barátja és nem egy ízben védelmezője volt Izraelnek, melynek történetével élete utolsó éveit töltötte. »Le histoire de l'Israel« című 5 kötetes hatalmas műve, melynek utolsó 2 kötete csak ezután fog megjelenni, a nagy férfiu századokra kiható,

egyik legszebb emléke lesz. Renan több eredeti héber munkát is fordított.

— **Rabbiválasztás.** Rosenbaum Lajos dr. gyöngyösi hittanárt a gödöllői hitk. rabbijává választotta meg. A új lelkipásztor talmudtanulmányait jesivákön. világi tanulmányait pedig külföldi főiskolában végezte. Magyar szónoklatainak előnyeiről már magunknak is nyílt módunk meggyőződni.

— **Kettős eljegyzés.** Grosz Jakab verpeléti földbirtokosnak egyik leányát, Juliskát Grosz Gábor, tiszánánai földbirtokos, másik leányát, Reginát pedig Schwarcz Sámuel, kenderesi földbirtokos eljegyezte. A két eljegyzést egyszerre ünnepelték

— **»Négyezer mértföld«.** Gáspár Ferencz dr. ily című munkájának felhívását kapják olvasóink mai számunkhoz mellékelve. A rendkívül érdekesnek ígérkező mű tartalmáról, valamint kiállításának fényéről számot ad helyettünk a prospectust tartalmazó melléklet. Hogy a vállalkozás milyen figyelemreméltó, annak jellemzésére csak azt kívánjuk fölemlíteni, hogy József főherczeg ő fensége a legelső megrendelők között szerepel, még pedig 3 példánnyal.

— **Palesztina falitérképe,** melyet Löwy Márkus, pozsonyi lakós készített, már harmadik kiadást ért. A bel- és külföldi iskolákban való elterjedését annak köszöni, hogy, először nagy alakjával egyedüli a maga nemében, másodsor pedig a legújabb alakulások (pl. az új kolóniák történeti és földrajzi leírásukkal egyetemben) is föl vannak rajta tüntetve. A szemrevaló kiállítás térképről, mely vászonra huzva 2 frt 75 krért és felhuzatlanul 2 frt 25 krjával kapható készítőjénél Pozsonyban, — a külföldi lapok szintén elismerő nyilatkozatokat közölnek.

— **Esküvő.** Fleischl Károly, Fleischl József a pesti izr. hitközség nemrég elhunyt templomelőjárójának fia Gerüner Dávid, fővárosi háztulajdonos és a főv. szegénygyermekteregylet bokros érdemeket szerzett pénztárosának leányát, Vilma kisasszonyt a dohányutczai zsinagógában mennyezet alá vezette. A fiatal párhoz a két család tisztelőivel és a főv. szegénygyermekteregylet küldöttségével megtelt templomban Kohn Sámuel dr. intézett megleghangu beszédet.

— **Halálozás.** Özv. Goldstein Helén asszony szeptember hó 30-án 76 éves korában rövid szenvedés után a fővárosban jobblétre szenderült. A jámbor és jószívű öregasszonyban Goldstein M. A. fiamei rabbi, munkatársunk, édes anyját gyászolja.

— **A pesti izr. nőgyelet évi jelentése** az 1891-92. igazgatási évről most került ki a sajtó alól. Mint mindedig, ugy ez alkalommal is igen megkapó adatokat szolgáltat a beszámoló a főváros ezen igen jelentékeny és áldásos munkát végző egyletéről, melyet vezetői a zsidó jószív minden igyekeztével egyre szélesebb körben tesznek mentő angyallá, az istenes cselekedetre hajló közönség pedig szívesen támogat. A szükség azonban — amint a jelentés elpanaszolja — jóval nagyobb mérvben igényli az egylet jótéteményeit

mint a rendelkezésére álló jövedelmi forrásokból kitelnek, a **75109** frt 36 krnyi egész évi kiadásokból a lefolyt évben is **10,259** frt 80 kr nem lehetett a bevételekből fedezni. Igaz ugyan, hogy a lefolyt évben 21,000 frtnál több értéket képviselő összeggel gyarapodtak az egyesület alapítványai, s a folyó bevételek az előző éveit 4358 frttal fölmúlták, mindamellett a folyó kiadások még az előző évinél is 7000 frttal nagyobb hiányt idéztek elő. Az egyesület működésének méltánylása, bár mind szélesebb körben terjed, még mindig nem elegendő, s különösen nem az akkor, midőn egy egész jótékony intézmény, az árvamenhely jóformán alapok hijján, tisztán Hirsch báró jóvoltából képes céljainak megfelelni. A jelentés adatait különben a következőkben állítjuk össze: Volt az egyesületnek 1847 tagja, akik 10533 frt tagdíjat fizettek (tavaly 1781 tag 9888 frt járulékkal). Mulatságokból befolyt tiszta jövedelem 7000 frt, perselyadományokból 1838 frt. — A segélyezési osztály kiadásai **26,826** frt 50 kr-ra (tavaly 21,980 frt 20 kr) rugtak, belőle rögtöni segélyek czimén 14,719 frt 50 kr, rendes havi segélyekben 7139 frtot, negyedévi házbérsegélyek czimén 4451 frtot adtak ki. Ezen osztály alaptökéje **k i s e b b** (25,530 frt 69 kr) az évi kiadásoknál. — Az árvaházi osztály kiadása 18,525 frt 42 kr-t vettek igénybe, mely összegből az árvaházra 6 osztályu iskolájával együtt 16,535 frt 72. kr esett, a künnlakó árvák fenntartására pedig 1989 frt 70 kr. Ez osztálynál is 2527 frt 04 kr. hiány mutatkozott. Az árvaházi alap 293,587 frt 94 kr. Az árvamennhely 10,910 frt 54 kr-ba került, mely kiadások fedezésére, miután csak 323 frt 90 kr. állt rendelkezésre, Hirsch br., mint eddig, az idén is 12,000 frtot adományozott. Az árvaházban 57, az árvamenhelyben 45, és künnlakó 22 árva élvezte az egyesület jótéteményeit. — A népkonyha intézmény évi kiadásai 17,685 frt 48 kr-ra rugtak, melyből fedezetlen 1926 frt 75 kr. maradt. Az intézetet fennállása óta a lefolyt évben vették legtöbbször igénybe, szám szerint **120,277** személy, közülök ingyen 24,020. A téli hónapokban mérsékelt áru ebédet 8639 gyermek kapott, felekezeti különbségre való tekintet nélkül. Ez intézmény alapja 23,043 frt 54 kr. — A pesti izr. nőegyesület, mint annak idején megirtuk, a lefolyt évben ünnepelte főnállásának negyedszázados jubileumát, mely alkalommal **B i s c h i t z** Dávidné elnökasszonyt örökös elnökké választották és elhatározták, hogy **H e r z l** Antalnét elnökként életnagyságu képét elkészíttetik. A ministerium az örökös elnökként választását jóváhagyta és az elnökként arcképét m. é. november 22-én leleplezték. A jelentés megemlékezik Hirschler Ignác dr., Friedmann Mór főkántor és Oppenheim J. S. elhunyt érdemes tagjairól s arról is, hogy **K o h n** Sámuel dr. pesti rabbi 25 éves hivatali jubileuma alkalmából nevére az egyesület alapítványt létesített. Az egyesület sokoldalú áldásos működését ő feltevése 100 frtos adománygyűléssel ismerte el.

— **Jubileum.** **F r a n k** Antal a magyar általános hitelbank igazgatója a héten ünnepelte hivataloskodá-

sának negyedszázados ünnepét. A hivatalnoki kar ez alkalomból szívélyes ovatiókban részesítette érdemes főnökét s valamennyiük aláírásával ellátott föliratot nyújtott át neki.

— **A lemergeri egyesület** hallgatóinak száma a lefolyt nyári félévben 1193 volt. Közülök 217 zsidó.

— **Az aradi vértanúk emléke** október 6-án ünnepet rendeztetett a kegyeletes aradiakkal. A szervező bizottság határozata folytán kisteleki **L é v a y** Henrik főrendiházi tagot, az aradi ereklyemúzeum elnökét küldött-sélegileg hívtak meg arra.

— **Félszázados tanítói jubileum.** Légrad városában (Zala m.) a napokban ülték meg **B r e u e r** Salamon, izr. hitközségi tanítónak 50 éves jubileumát. Az ünnepelt tanítót a város színe-java munka közben lepte meg az iskolában, ahol **H i r s c h l** Ármán dr. orvos kerek kis beszéd kapcsán nyújtotta át a hitközség ajándékát képező ezüst serleget. A megtisztelt természetesen elfogódott hangon felelhetett a kedves meglepetésre s azóta még az eddiginél is több kitartással végzi — 70 éves letére — a tanítói bokros teendőket.

— **A börze elismerése** A budapesti tőzsde zsidó tagjai közt mozgalom indult meg, hogy **L a z a r u s** Adolf főkántornak, kinek a főünnepeken tartott szívhez szóló, a legnagyobb hitközségeket bejárta egyének ítélete szerint is, páratlan istentisztelete a hívőket annyira elragadta — elismerésük jeléül **d i s z a d o m á n y t** nyújtottak át.

— **A Baross-emlék** létesítése ügyében nagyobb szoborbizottság alakult a fővárosban, mely a gyűjtésre immár kiadta felhívását. Aláírói között **W a h r m a n n** Mór orsz. képviselő, **Engl** Pál igazgató, **Weisz** Berthold, **Deutsch** Ignác fia, **Kohner** Adolf, **Grünwald** és társa, **Neuschloss** Károly és fia, **Adler** Károly nevei is szerepelnek. Elnökkül a szoborbizottság egy későbbi ülésben **W a h r m a n n** Mór-t választotta.

— **Héber tanszék Japánban.** A kiotoi egyetemen a héber nyelv számára tanszéket rendszerítették. A collegiumnak 38 hallgatója van.

— **Templomavatás** A galgóczi izr. hitközség m. hó első felében adta át újjalalkított zsinagógáját istenes hivatásának. Az ünnepélyes áctust karénekkal nyitották meg, mely után **D e u t s c h** Bernát h. pénztáros csinos magyar beszéd kíséretében átnyújtotta **E i s l e r** Dánielnek a templomkulcsokat, aki 65 esztendővel ezelőtt, még mint 7 esztendőös fiú, szintén részt vett a templom első felavatásában. A megnyitott istenházában elébb körülhordozták a tóratekerceket, azután **Rosenfeld** József főrabbi tartalmas magyar és német alkalmi beszéddel köszöntötte a vallásos szellem megújított oltárát. Az ünnepélyes áctus során felolvasták az adakozók neveit, kiknek ez alkalommal is köszönettel adóztak. A városnak díszére való stylszerű templom előcsatnokában, az építkezés bőkezű támogatóinak **Wallach** testvéreknek (Newyorkban) nevét márványtáblán örökítették meg.

— **A maecenas.** A párisi Rothschild Edmond br. Mizon francia hadnagynak, ki közép-Afrikába fölfedező utat tervez, munkálatai végzésére 20,000 frankot bocsájtott rendelkezésére.

— **Pro és contra.** Hoszbach németországi evang. lelkész a Buschoff-gyűjtések alkalmával egy szónoklatában igen emberségesen fogta pártját az ártatlanul gyanúsítottak ügyének, ami antiszemita részről sok kellemetlenséget zuditott ellene. Hoszbach most az »Evang. Gemeindeblatt« elpanaszolja ezeket a kellemetlenségeket és többek között fölemlíti, hogy egy gyöngéd női kézre valló írásu levelezőlapon valaki azt is megkérdezte tőle, hogy a zsidóktól mennyi pénzt kapott a jóakaró predicatióért. Czikkéhez Hoszbach a következő megjegyzéseket fűzi: »Hogy az eféle beárusítások és gyanúsítások hitközségemet megtevesztik-e bennem, azt nem kívánom feszegetni. Engem ez a fogadtatás, melyben szavaim az antisemiták sorában találtak, csak megerősíthettek abban a meggyőződésben, melynek szónoklatomban kifejezést adtam, hogy t. i. az antisemita mozgalom nagyra növesztette a gyűlölség szenvedélyét, mely lábai alól elvesztette a kereszténység talaját, és a keresztény számba véletleni kívánó néphez méltatlan; engem csak megerősített a meggyőződésben, hogy a keresztény népéletünkben tátongó sebet szükséges volt ujjal érinteni; meg abban a meggyőződésben, hogy az ev. lelkésznek, kinek községében keresztény életet kell költögetnie és ápolnia, az ilyen betegségi tünetekkel szemben nem csak joga, hanem mulaszthatlan kötelessége is községének odakiáltani: Meg ne feledkezzetek róla, minő szellem gyermekei vagytok!«

— **Serajevóbol** irják lapunknak, hogy az ünnepi szónoklatok megtartására az ottani hitközség elöljárósága az idén Schwarz Mór rabbijelöltet, a csáktornyai rabbi fiát hívta meg. A budapesti seminárium e jeles növendéke, ki a lefolyt tanévét Berlinben töltötte, olyan kiválóan felelt meg a megbízatásnak, hogy azt a serajevói hitközség életében esemény számba veszik. Szónoklatai nemcsak a zsidóságnak, hanem a minden alkalommal jelenvolt előkelő keresztény hallgatóságnak is igen tetszettek.

— **Klemperer G. dr.** egyetemi magántanár és a berlini Leyden-féle klinika első asistense, ki a kolera elleni beoltásra vonatkozólag már régebben tett kísérleteket magán és néhány orvosnövendéken s nyert tapasztalatait a tudományos világ érdeklődése mellett most teszi közzé Klemperer dr. ismert rabbinak fivére.

— **A mustra emberek közül.** Reumann Ferencz, mistelbachi (Austria) antiszemita vezért rablógylkosság miatt elfogták.

— **Az új Brimanas sorsa.** Mayer volt német rabbinövendéket, aki hirhedt elődje Brimanas példáját követve, felcsápot antiszemitanak — mint Berlinből máhó végérdől jelentik, az ottani Koller-féle termek-

ben tartott antiszemita beszéde közben elfogták. Okát eddig nem tudatták. A szocialista »Vorwärts« azonban azt írja, hogy Mayer orosz »agent provocateur«.

IFJ. NAGEL OTTÓ KIADÁSÁBAN

BUDAPEST,

Muzeum-körút, a Nemzeti színház bérházában

megjelent és kapható:

Történelem.

Magyarország története. Az újabb minszteri tanterv alapján a népiskolák V. osztálya használatára. Irta **Barna J.** Hatodik kiadás vászonkötésben ára

—**30**

A nagyméltoságu magy. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 21,452. számú rendeletévef általánosan engedélyezve.

A t. tanférfiaknak szerző, kinek számos különböző tankönyvei ma már sok ezer példányban forognak a tanulók kezeiben a következő szavakkal ajánlva e művet: jelen tankönyvemet rövid idő alatt ezennel hatodik kiadásban rendezem sajtó alá. Elsőrendű szaktekintélyeink, mint dr. Kiss Áron, dr. Verédy Károly dicséretileg említik fel művecskémet szakmunkáikban a szaklapok bírálatai egybehangzólag kedvezően nyilatkoznak és különösen kiemelik a történelmi tények tárgyilagos megítélésén és előadásán kívül azt a hangot, mely a gyermek kedélyét megragadta és fogva tartja, úgy, hogy a népiskolás növendék örömmel tanulja, mert egyszeri olvasásra megérti, mit beszél neki a szerző.

Ezen új kiadásnál főleg arra voltam tekintettel, hogy a miniszteri tantervnek szabatosan megfeleljek. **Irálytan** alsófoku ipariskolák számára. Irta dr. **Zsengeri S.** Kemény kötésbe ára

—**40**

Engedélyeztetett a nm. vallás- és közokt. miniszterium 21,450 számú rendeletével. Az iparos tanoncok »Tanterve«, különös súlyt helyezvén az iparosok üzleti kiképzésére, kiváló figyelemmel kívánja részesíteni az erre czélzó tantárgyakat, nevezetesen az üzleti irályt, e czélznak Zsengeri irálytana teljesen megfelel és legelső sorban a tanuló kezébe való, szabatos, rövid, oleso.

Pályázat.

A **tápió-szelei** izr. hitközségben önkéntes lemondás folytán betölendő **rabbi állásra** ezennel pályázat nyittatik.

Ezen állással hatszáz (**600**) frt, szabad lakás és a szokásos mellékjövödelmek járnak.

A megválasztott rabbi teendői: az összes rabbi-functiók végzése, az anyakönyvek vezetése, valamint magyar és kívánatra német szónoklatok tartása.

A kor kívánalmainak megfelelő, a héber tudományokban elismert tekintélyektől nyert bizonyítványokkal bíró rabbi urak felkértek, — képzettség, esetleg eddigi működés, kor és család viszonyokat fel-

tüntető okmányaik csatolása mellett — folyamodványokat folyó évi október hó 31-ig alulírott elnökséghez beküldeni.

A választás meghívás folytán tartandó próbaszónoklat után fog megejtetni.

Utazási költségre csak a megválasztottnak van igénye.

Tápió-Szelén, 1892 évi október hó 5-én.

Stern Ferencz,
hitk. jegyző.

Klein Mózes.
hitk. elnök.

A nekünk bemutatott számos hiteles hálairat folytán ezen kitünő házi szereket legmelegebben ajánljuk.

Szent-Pálgyomorocseppek
Nélkülözhetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű, biztosan hatnak a gyomorbetegségeknél.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, büzös lehelet, felfújtság, savanyu felbőgés, gyomorégés, felesleges nyálka-kiválasztás, sárgaság, undor, hányás és gyömorgörccs. Hathatós gyógyszernek bizonyult fejfájásnál, ha ez a gyomortól eredt, gyomor túlterhelésnél, giliszták, májbetegségeknél és aranyeres bántalmaknál.

Ára egy üvegnek utasítással, 50 krajczár.

Köszvény-víz
Bámulatos és biztos hatású külszer köszvény-csúsz és reumatikus fájalmaknál, felülmul bármily más célra nagyban ajánlgatott szert.

Ezen szerrel 100 esetben tett kísérlet közül 966 esetben teljes gyógyulás éretett el, s a legtekintélyesebb orvosok által rendeltetik. Ára egy üvegnek utasítással 50 kr. Kapható a készítőnél Szallós János

gyógyszertára és művegyészeti laboratóriumában Dombóvárott (Tolna m.) valamint Török József. urnál Budapesten, Király-utca 12. sz. A védjegyet tüzetesen tessék megtekinteni, csak oly készítményt kell elfogadni, melynek burkolatára a fenti védjegy van ragasztva és megrendelésnél határozottan Szallós-féle készítményt tessék kérni és elfogadni.

Kohn Arnold

gazdag sarkóráktárát
(Váczikör ut 14. sz. m. n. az An drásy-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sarkórállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

NEUMANN LIPÓT

könyvkötészete
BUDAPEST,
Museum-körut 10. sz.

Elvállal mindennemű

könyvkötő munkát,

ugyszintén

aranynyomású plakátok

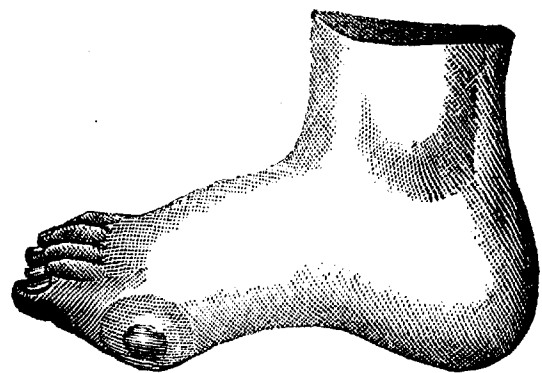
tiszta és gyors elkészítését mély- és dombornyomásban.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon aranyéremmel kitüntetett műtermünket, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa

férfi-szabók

VII., Károly-körut 19. (Báró Orczy-ház.)

Fájós lábakra

ugyszintén csúszos és köszvényesekre ajánlom lábbeli készítményeimet

GERŐ ADOLF czipész-mester

V., Fürdő-utca 2 sz., a Diana-Fürdő-épületben.

POLOSKAGÁT

poloska-irtószergőzkészülékkel.

A poloskagát az eddigi mindenféle poloska-irtószerekkel dacolhat, mert a poloskagát oly fojtó erőt fejt ki, melylyei őt perc alatt minden poloskát, amely lélezkzik, megfojt. Az eddigi többféle poloskairtószereket túlhaladja, mert nemcsak ott pusztít, ahol poloska-féreg látható, hanem mindenhova hatol, mert a poloskák leginkább a szobapadlók alatt, továbbá ablak- és ajtóramák között tartózkodnak, ahová irtó port hinteni lehetetlen, de ezen fojtó gőz még ott is mindent, ami életben van elpusztít.

A **POLOSKAGÁT** kapható dobozokban. Használati utasítás szerint a poloskairtást bárki is eszközölheti. Ára dobozonként 50 kr, 1 frt és 2 frt.

GUTTMANN ÁVID

lakás- és ablaktisztító vállalata.

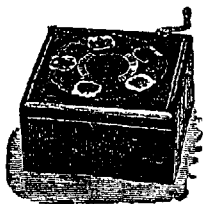
Alapítatott 1879-ben

BUDAPEST, Károly körut 22.
(Rüser bazár) 3 12

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest. Kerepesi-ut 57. sz.

Egyedül jogositott készítője a szab **üveg-osztopzatu** harangszimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált ingyen árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Részletfizetésre.

Részletfizetésre.

JUST TIVADAR

férfi szabómester

Budapest, VII., Erzsébet-körut 21. sz.

Elvállal mindennemű **gyermekruha** készítését, valamint

katonai egyenruhákat

mérték szerint jó és pontos kiszolgálás mellett. Dus választék legfinomabb angol és francia szövetekben. Rendes évi lakók és hivatalnokok részletfizetésre árfelemlés nélkül.

Szakértői vélemény: A forgalomban levő valódi francia cognacokkal vetekedhetik.

A gróf Esterházy Géza-féle COGNAC

orvosi tekintélyek által ajánlva, felette kellemesen és jól ízlik, minőség tekintetében **hármelyik francia gyártmányal versenyezhet** — ára pedig sokkal **olcsóbb.**

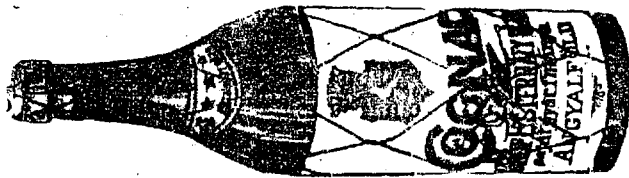
KÜLÖNLEGESSÉG ***COGNAC

mindenütt kapható. A mi cognacunk tiszta borból van finomítva, minden idegen anyag hozzátevéle nélkül, miért is **j á r v á n y o s b e t e g s é g e k n é l** kitünő eredménnyel használtatik.

Központi iroda: Budapest. külső váczí-ut 23.

A gróf Esterházy-féle cognac-gyár igazgatósága.

8-10

Csak akkor valódi, ha a sételten dugón ez az égetett felírás van: Gróf Esterházy Géza.

Lipsee, Bordeaux, Nizza, Páris és Berlin.

Legnagyobb választék mindennemű vásznakban, asztalneműekben divat kávésterítékekben és kész fehérneműekben.

Kanitz Ferencz és társa

szepességi vászon raktárában,

Budapest, VI., hatvani-utcza. 11 sz.